

— **טמאה**, ומסתימות הלשון במשנה משמע שכל כתם טמא, ואף על גב דלא הרגישה!?

ומתרת הגמרא: אמר רב ירמיה מדפתי: מודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן גם בלי הרגשה, שתקנו לחשוש דלמא ארגשה ולא אדעתה⁽²⁹⁾.

פז-א **רב אשי אמר**: שלגמרי טיהר שמואל את הכתם שנמצא בקרקע ולא רק משום חסרון הרגשה ביציאת הדם, אלא שמואל הוא דאמר כרבי נחמיה המטהר את כל הכתמים הנמצאים על דבר שאינו מקבל טמאה⁽³⁰⁾, וקרקע אינה מקבלת טמאה. ובכל המקומות

שמצינו שחוששים לכתמים גם בלי הרגשה, מדובר שנמצאו על גבי דבר המקבל טמאה.

דתנן: רבי נחמיה אומר — כל דבר שאינו מקבל טמאה ונמצא עליו כתם-דם אינו מקבל טומאת כתמים, שגזירת טומאת כתמים שגזרו חכמים לא נאמרה אלא כשנמצא הכתם על דבר המקבל טמאה⁽³¹⁾.

ומקשה הגמרא על התירוף הראשון:

בשלמא לרב אשי, שאמר שחידושו של שמואל הוא שהלכה כרבי נחמיה, שאין האשה נטמאת בכתם הנמצא על דבר שאינו

'טעמא דשמואל לאו משום חסרון הרגשה', משמע שחולק ומפרש שכל סיבת הטהרה היא מחמת שהכתם נמצא על דבר שאינו מקבל טמאה. והקשו השב יעקב [מא] והערוך לנר שבדברי שמואל נאמר במפורש שטעם הטהרה הוא משום שצריך ש'תרגיש בבשרה', וכיצד יתכן לבאר בשמואל בניגוד למפרש בדבריו. ותירץ בסדרי טהרה [קצ צג, ד"ה 'לכן נראה לענ"ד'], שגם רש"י מפרש שחסרון ההרגשה הוא המטהר, ומה שכתב 'לאו משום חסרון הרגשה' כוונתו שסבר רב אשי שאין חסרון ההרגשה סיבה בפני עצמה לטהרה, אלא הטהרה היא משום שישנו ספק אולי אין הדם מגופה, אולם כיון שבכל אשה שמרגישה אין ספק שהדם מגופה, נמצא שרק בהעדר הרגשה קיים הספק שמטהר, וראה שם שהאריך לבאר מנין למד רש"י שלרב אשי טהרת כתמים הוא משום הספק שמא הדם אינו מגופה, ומהו ההכרח שלרב ירמיה ההרגשה היא דין היתר בפני עצמו. וראה עוד מה שכתבנו בנידון זה לעיל [הערות 8-10, ו 13].

29. כן פירשו רש"י [ד"ה מדרבנן] והרשב"א [ג א, ד"ה בצפור לא נתעסקה], והקשה הערוך לנר מדוע אם כן טמאה רק מדרבנן, היה לה להאסר מדין תורה ככל ספק דאורייתא. ותירץ שאין מצוי הדבר שתרגיש אשה ולא תדע מהרגשתה, ומדין תורה אין חוששים אלא לדבר שכיח, ורבנן תקנו לחשוש גם לזה.

התוס' ביארו שרבנן גזרו טמאה על הכתמים גם במקרה שידוע בוודאי שלא הרגישה, ובסדרי טהרה [קצ ז] כתב שטעם התקנה הוא שחששו רבנן שמא יזלזלו באיסור נדה ויבאו מתוך כך להקל גם בדם שיצא עם הרגשה.

30. התוס' [ד"ה מודה] והרשב"א פירשו שגם לרב אשי סיבת טהרת הכתמים מדאורייתא היא משום חסרון ההרגשה, והוסיף רב אשי, כיון שנמצא הכתם על דבר שאינו מקבל טמאה מותרת היא גם מדרבנן, ויישב בכך את לשונו של שמואל שנקט בדבריו 'טהורה', שמשמעותו טהורה לגמרי. ולפירוש זה אין מחלוקת לדינא בין רב אשי לרב ירמיה, ונחלקו רק כיצד להעמיד את דברי שמואל.

אולם מרש"י שכתב בביאור דברי רב אשי

31. הר"ן [ד"ה מודה שמואל] ביאר שהטעם

ולפיכך נקל לטהרה מהתורה במקרה שלא הרגישה כי **איכא** אפשרות לתלות ולמימר **דמעלמא אתא** הכתם, ואין זה דם נדות אלא דם מעלמא שהיה מצוי על הגלימא עוד לפני הבדיקה.

אלא, אפילו קרקע, דמבדק שפיר, דבה איכא למימר שודאי מגופה אתיא! (32) שהרי בדקה היטב את מקום מושבה ולא מצאה דם לפני ישיבתו עליו. ובכל זאת אם מצאה עליו דם הרי זה כתם **טהור** מהתורה — משום שלא הרגישה.

שנינו במשנה: נמצא הדם על עקבה ועל ראש גודלה — **טמאה**.

ושואלת הגמרא: **בשלמא** נמצא הדם על עקבה הרי היא טמאה, משום שעביד דנגע

מקבל טומאה — **היינו דקאמר** שמואל "בדקה קרקע עולם וישבה עליו ומצאה דם עליה טהורה". שהוצרך שמואל להדגיש שישבה על הקרקע שהיא דבר שאינו מקבל טומאה.

אלא לרב ירמיה, שאמר שחידושו של שמואל הוא, שכל דם שיצא בלא שהרגישה אינו מטמא מדאורייתא, **מאי איריא** דנקט שמואל בחידושו "בדקה קרקע"? והרי **אפילו גלימא נמי** אי בדקה וישבה עליה מיד ומצאה דם הרי היא טהורה מהתורה משום חסרון ההרגשה!?

ומתרצת הגמרא: "**לא מיבעיא**" קאמר שמואל, וכך הוא פירוש דבריו:

לא מיבעיא גלימא, דלא מבדק שפיר,

אולם **מרש"י** שביאר [בד"ה מדרבנן] שטעם הגזירה בכתמים היתה משום שחששו שמא הרגישה ולא אדעתה, מבואר שחולק על הר"ן. ולשיטתו צ"ל שטעם ההיתר בדבר שאינו מקבל טומאה הוא כביאור הסד"ט [שם, ד"ה ועפ"ז], שלא רצו חכמים לגזור טומאה על האשה במקום שלא תיתכן בו גם טומאת מגע.

32. משמע מסברת הגמרא לטמא כתם במקרה שברור שהדם מגופה, שטעם הטהרה ברואה בלא הרגשה הוא משום שישנו ספק שמא הגיע הדם ממקום אחר, ולכן היה מקום לומר שבבדקה הקרקע שברור לנו שהדם מגופה טמאה גם כשלא הרגישה. ומיהו, אפשר לומר שהטעם למסקנא שגם בקרקע מטמאים, הוא משום שההרגשה הוא דין בפני עצמו, ולכן גם במקום שאין ספק שהדם מגופה חידשה התורה שבלא הרגשה טהורה. וראה עוד מה שכתבנו בהערה 30.

שהקלו בדבר שאינו מקבל טומאה, הוא משום שכל גזירת כתמים היתה כדי שלא יבאו להקל בטומאת הבגד, ולכן בבגד שאינו מקבל טומאה אין טעם לגזירה. ופירוש דבריו נראה לומר, שמצינו בדם נדה שני דינים: א. האשה שיצא ממנה הדם טמאה ז' ימים. ב. הדם עצמו הוא דבר טמא, והנוגע בו טמא עד הערב. **ובנודע ביהודה** [תנינא נב] חידש שכל ההיתר לדם שיצא בלא הרגשה הוא לגבי טומאת האשה, אבל הדין השני שהדם בעצמו טמא קיים מדאורייתא גם בדם שלא הרגישו ביציאתו. ולפי זה ביאר שרבנן גזור טומאה על האשה שראתה כתם, כדי שלא יבאו ללמוד מטהרתה גם לטומאת מגע בדם. וראה **בסדרי טהרה** [קצ צג ד"ה מזה] שכתב שלפירוש הר"ן אם יהא הכתם בבגד שאינו מקבל טומאה שמונח על בגד המקבל טומאה, תאסר האשה, שבמקרה זה שייכת טומאת משא בבגד התחתון. ובמנחת חינוך [קסא ד] דחה את דבריו.

עקבה באותו מקום⁽³³⁾.

אלא אם נמצא הדם על ראש גודלה – מאי טעמא טמאה? והרי לא שכיח שיגע ראש גודלה באותו מקום!?

וכי תימא זימנין הנגע ראש גודלה שברגלה האחת בעקבה שברגלה השניה, ולפיכך טמאה.

אי אפשר לתרץ כן. שהרי: **ומי מחזקינן טומאה ממקום למקום**, והרי רק כתם שנמצא במקום שאפשר שנטף לשם ישירות מהמקור טמא, אבל כשנמצא במקום שאינו מכוון כנגד בית התורף טהורה, ולא חוששים שמא נטף הדם למקום אחר, ואחר כך נגעה בו ועבר למקום שבו נמצא⁽³⁴⁾.

ומוכיחה הגמרא את טענתה: **והתניא: היתה לה מכה בצוארה**, ומצאה דם כנגד מקום התורפה הרי היא טהורה, שהקלו חכמים

בכתמים שכל דם שתוכל לתלות שאינו דם נדה אלא הגיע ממקום אחר, תולה, וכשיש לה מכה בצוארה יתכן ששמטה את הצואר לפניו, והגיע דם המכה לכנגד מקום התורפה.

אבל אם היתה המכה על כתפה, שאינה יכולה לתלות שנטף הדם מהכתף לכנגד בית התורפה, שהרי אינם מכוונים זה מול זה – אינה תולה בו והרי היא טמאה.

ומדייקת הגמרא: **ואין אומרים** לתלות ולטהר משום ששמא בידה נטלתו לדם המכה שבכתפה והביאתו לשם, לפניו, כנגד מקום התורפה.

ומוכיחה מכאן הגמרא: כשם שאין מחזיקים טהרה ממקום למקום, שאין תולין שהדם שלפניה הגיע מהמכה שבכתף על ידי שנגעה בה והביאתו לפניו, כך גם אין מחזיקים טומאה ממקום למקום⁽³⁵⁾, ואין לנו לחשוש

דם מהתורף, וגם אם נפל אפשר שלא נגע שם המקום שבו נמצא הכתם.

ולפי זה ביאר את דברי הפרישה שכתב כי במקרה שידוע לנו שיש דם במקום מסוים, תולים בו כל דם שנמצא במקום שיכול לגעת בדם הידוע, שאחרי שנודע לנו על המצאות הדם נותר רק הספק האם נגע בו או לא, ובספק אחד תולים. ואפשר שאין כוונתם לדין ספק ספיקא. שהרי לדבריו הטעם שאין תולים ממקום למקום לקולא הוא משום שאומרים ספק ספיקא להחמיר, ומצינו ברע"א [כתובות יב א] ובפני יהושע [כתובות ט ב] שביאר שיסוד ההיתר בספק ספיקא הוא מדין ספק דרבנן לקולא, ולדבריהם לא שייך שנחמיר מחמת דין זה.

35. התוס' והרשב"א הקשו, מהי ההוכחה מכך

33. הגר"א [באליהו רבא] פירש ש'עקב' הוא כף הרגל, וביאר שכשפוטת את כף הרגל ויושבת עליה נוגעת כף הרגל באותו מקום. התפארת ישראל [ב] ביאר שהחשש הוא שישבה בשילוב רגלים כדרך הישמעאלים, ובצורת ישיבה זו נמצאת כף הרגל ממול לבית התורפה. אולם במשנה אחרונה פירש שעקב הוא כבלשונינו, ולשם כשעומדת יכול לנטף הדם מבית התורפה, ואין צורך להעמיד שחששו לישיבה בתנוחות מסוימות.

34. הפתחי תשובה [קצ כה] והערות לנר [בתוד"ה יומ"י] ביארו, כי הטעם שכתם אסור רק במקום שאליו נופל ישירות ולא חוששים שעבר ממקום למקום, הוא מדין ספק ספיקא שהולכים בו להקל, שישנו ספק שמא לא נפל

שהדם שעל גודלה בא על ידי נגיעה בדם שעל עקבה.

ומתרת הגמרא: **אלא, שאני ראש גודלה** שטמאו חכמים אם נמצא דם עליו משום —

דבהדי דפסעה עביד דמתרמי ראש גודלה מתחת למקום התורף ונוסף הדם ישירות על ראש גודלה, ואפילו שלא תמיד מכוון ראש האגודל כנגד בית התורפה, די בכך שלפעמים נמצא הוא ממול כדי שנחוש ונטמא.

וחוזרת הגמרא לברר את ההנחה הקודמת:

וכי לא מחזיקינן טומאה ממקום למקום?

והתניא: נמצא דם על קשרי אצבעותיה, שבגב ידה — הרי היא **טמאה**, על אף שודאי לנו שלא יכול לבוא הדם ממקום התורף אל גב היד, **מפני שידים עסקניות הן.**

ומבאר הגמרא: **מאי טעמא מטמאים? לאו, משום דאמרינן בדיקה בחד ידא** במקום התורף ונמצא עליה דם בכף היד, שבו הדרך לבדוק, **ונגעיה כף היד עם דם הנדה באידך ידא על גב היד.** ומוכח שמחזיקים טומאה

ממקום למקום.

ודוחה הגמרא: **לא! שאני ידה, דכולה עבידא דנגעה!**

והיינו: שחוזרת בה הגמרא מההנחה שאין לחוש שהגיע הדם ישירות ממקום התורף לגב היד, וסוברת שיש לחוש שלפעמים בודקת בגב היד, ונוגע הוא בדם שבאותו מקום⁽³⁶⁾.

שינוי במשנה: **על שוקה ועל פרסותיה מבפנים** טמאה, מבחוץ טהורה.

ומבאר הגמרא: **מבפנים — עד היכא** נקרא פנים השוק?

אמרי דבי רבי ינאי: עד מקום חבק, שהוא מקום מתיחת הגידים המחברים את הירך לשוק⁽³⁷⁾.

איבעיא להו: מקום חבק עצמו דינו כלפנים או כלחוץ?

תא שמעי: דתני רב קטינא: עד מקום חבק, וחבק עצמו כלפנים.

זוכרת שטמאה היא. והוכיחו כן מהמשנה שטיהרה כתם שנמצא למעלה מהחגור, ולא חששה שמה נגעה בידה באותו מקום ואחר כך נגעה למעלה מהחגור והביאה לשם את הדם. וראה ברשב"א שביאר מה היתה אם כן סברת הגמרא בהוה אמינא להוכיח מדין זה שמחזיקים ממקום למקום, והרי מדובר שידוע שהיה דם על היד, ובסדרי טהרה [קצ כו] ו בבינת אדם [קייג יד] שפירשו את תירוץ.

37. כן פירש רש"י, התוס' הביאו מהערוך

שאינ תולים ממקום למקום כדי להקל ולטהר, שלא נחשוש לחומרא למקרה זה, והרי מצינו במקומות רבים שהחמירו יותר מאשר הקלו. ותירצו, שבכתמים שכל איסורם הוא מדרבנן מסתבר יותר להקל, ובהם אפשר ללמוד מכך שלא חששו לקולא, שגם לא יחששו לחומרא.

36. התוס' [ד"ה ומי] והרשב"א ביארו, שמדובר שידועת האשה שבדיקה עצמה בידה, אבל בסתם אין חוששים שמה בדיקה ושכחה שהאשה שמשגיחה בבדיקותיה וכשמוצאת דם

רב חייא בריה דרב אביא מתני לה בדברי דבי רבי ינאי עצמם כהדיא, אמרי דבי רבי ינאי: עד מקום חבק, וחבק עצמו כלפנים.

בעי רבי ירמיה: נמצא על גופה:

א. כתם דם שצורתו עגולה כשיר — [צמיד] — מהו?

ב. כתם שמורכב מכמה טיפות דם⁽³⁸⁾ המונחות אחת מתחת השניה, וצורתם היא כשורה — מהו?

ג. כתם המורכב מטיפין טיפין של דם, ומעורבות הטיפות בלא סדר⁽³⁹⁾ — מהו?

ד. טיפות דם המונחות לרוחב ירכה — מהו?, שכל הצורות הללו אין מצוי שיהיו כתוצאה מדם שזב מהמקור, והאם אפשר להסתמך על הצורה כדי להוכיח שהדם איננו מגופה?

תא שמעי: נמצא דם על בשרה, ספק טמא ספק טהור — טמא.

ומדייקת הגמרא: על בשרה — מאי לאו, שנמצא כי האי גוונא⁽⁴⁰⁾.

ודוחה הגמרא: לא. דלמא דעיביד כרצועה, שנמשך הכתם לאורך הירך, שכן הוא דרכו של דם השותת מהאשה⁽⁴¹⁾.

דם נדה ליטוף בצורה שכזו, ומוכיחה הצורה שהדם אינו מגופה. ולפירוש זה ספק זה הוא ככל שאר הספיקות שהצד לטהר הוא מחמת צורת הכתם. ובבית יוסף [קצ ט ד"ה והרא"ש] הוכיח שכפירוש הרשב"א סובר גם רש"י.

הטור [קצ ח"ט] ביאר שגם 'כשיר' פירושו טיפות קטנות המרכיבות ביחד צורת עיגול, וביאר הב"ח [ד"ה והא דלא] שהעדיף הטור לפרש כן כדי להעמיד שכל ספיקותיו של רבי ירמיה עוסקים בדין צירוף טיפות זו לזו כדי להחשיבן יחד לכתם הגדול מגריס.

40. התוס' הרא"ש ביאר שדיוק הגמרא הוא מאריכות הלשון 'ספק טמא ספק טהור' שנקטה הברייתא, ולא כתבה בקיצור 'על בשרה, ספק - טמא'. הרשב"א פירש שלמדה הגמרא מסתימות הדברים שנכללו בברייתא כל מיקרי ספק בכתמים.

41. הרשב"א ביאר שלא יכלה הגמרא לתרץ שהברייתא דיברה בכתם העשוי מטיפה אחת הגדולה מגריס, שבזה אין כל חידוש, ולכן העמידה שמדובר בכתם 'כרצועה', שהיה מקום

שביאר שהוא מקום רכיסת רצועות הסנדל בלולאות. ופירוש נוסף כתב, שכשכופפים הירך על השוק מתכסה חלק מהירך על ידי השוק וחלק נשאר מגולה, שהרי הירך רחבה יותר מהשוק, והחלק שמתכסה מכונה 'חבק'.

38. כן פירשו התוס' והרשב"א, והוכרחו לפרש שאין מדובר בכתם אחד שצורתו משונה ודומה לשורה, משום שצורה שכזו היא 'כרצועה' שמובאת בסמוך, ופשוט לגמרא לטמא כתם שכזה. ובשם הרשב"ם הביא הרשב"א ש'כשורה' פירושו כמה רצועות דם זו ליד זו.

39. התוס' פירשו שכל טיפה בפני עצמה גדולה הוא פחות מגריס, ואין בה כדי לטמא כמבואר להלן [עמוד ב], ונסתפקה הגמרא האם נחמיר בכתם שנמצא על בשרה ונחשיב את הגודל הכולל של כל הטיפות יחד, ונדון אותו ככתם אחד שגדול מגריס. ולפירוש זה אין ספק זה דומה לספק בכתם שצורתו כשיר. ואולם הרשב"א ביאר שנסתפקה הגמרא ב'טיפין טיפין' שכל אחת מהטיפות היא גדולה מגריס, ואף על פי כן ישנו צד לטהר משום שאין דרך

לקולא. אבל לחומרא — שונין⁽⁴²⁾, ובסוגיתנו חומרא היא, כי הרי לא נמצא הכתם לא על בשרה ולא על בגדה ויש להניח שהדם לא הגיע ממנה, ובלא הבדיקה היתה טהורה, והבדיקה יכולה רק להחמיר בדינה ולטמא אם ימצאו החוטמים כנגד אותו מקום.

שנינו במשנה: היתה פושטתו לחלוקה ומתכסה בו כל מקום שנמצא בו כתם טמאה.

תניא, אר"א ברבי יוסי: דבר זה שנמצא כתם בבגד שמתכסה בו שלא כנגד בית התורפה, הוריתי בעיר רומי לאיסור⁽⁴³⁾. וכשבאתי אצל חכמים שבדרום וסיפרתי להם את הוראתי, אמרו לי — יפה הורית.

תנו רבנן: אשה ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה, ואשה קצרה שלבשה חלוקה של ארוכה, אם מוגיע המקום בחלוק שבו נמצא הכתם כנגד בית התורפה של ארוכה, ובודאי

היא איתתא דאשתכח לה דמא במשתיתא, שהיתה מסיכה את חוטי השתי ואורגת את האריג, ובשעת האריגה היתה נעה הנה והנה, ונמצא הדם על חוטי השתי.

אתאי לקמיה דרבי ינאי.

אמר לה: תיזיל ותיתי, שתלך ותסיך שוב את חוטי השתי ותארוג ותנוע הנה והנה כדרך שעשתה קודם. ואם יתברר שמגיעים חוטי השתי בין רגליה כנגד אותו מקום, הרי היא טמאה.

ותמהה הגמרא: והתניא: אין שונין, אין חוזרים על אותו מעשה פעם נוספת ובודקים את התוצאות, כדי להכריע הספק בטהרות שאין ידוע אם נטמאו, שחוששים שמא לא תעשה בפעם השניה במדויק כבפעם הראשונה.

ומתרצת הגמרא: כי אמרינן אין שונין —

מהחומרא, ולדבריו קשה קושיית התוס'. ותיריך הסדרי טהרה [קצ צג ד"ה יעוד ממעשה שבא'], שדווקא במקום שהטעם לטהר הוא מפני שישנה תליה שהגיע הדם ממקום אחר הקלו, אבל בסוגיתנו שהצד לטהר הוא מפני שלא יכל דם המקור להגיע למשתיתא, עדיף צד החומרא.

43. כתב הטור [קצ טז], כשם שחוששים לחומרא, כך תולים לקולא. ולכן, אשה שמצאה כתם בבגד שנכסתה בו ויש לה בגופה מכה שמוציאה דם, תולה שבשנתה נגעה השמיכה במכה וממנה הדם. וראה מה שכתבנו בהערה הקודמת.

הלבוש [מח] כתב, שהמוצאת כתם בבגד שישנה בו חוששים שמא יצא הדם בהרגשה, ומפני שישנה היא לא מודעת להרגשה. והקשה

לטהרו מפני שישנה צורתו במעט מרוב הכתמים.

42. התוס' [ד"ה ומי] הקשו מהגמרא לעיל שהוכיחה שאין מחזיקין ממקום למקום לחומרא מכך שאין מחזיקין ממקום למקום לקולא, ולמבואר בסוגיתנו שישנם ראיות שסמכו עליהם רק לחומרא, אפשר שגם 'ממקום למקום' חששו לו רק לחומרא, [המהרש"א הוסיף שדין 'שונין' נאמר בגמרא לעיל ה ב לענין מקום למקום]. ותיצרו, שבספק המצוי השוו את הקולא לחומרא, ורק בסוגיתנו לענין 'שונין בטהרות' שאין מצוי שתהא הפעם השניה שונה מהראשונה, חששו לחומרא ולא לקולא.

הרשב"א [ד"ה ומי מחזיקינן] חולק על התוס' וסובר שבכל דיני כתמים עדיף צד הקולא

שהוא גם נגד בית התורפה של הקצרה — **שתיהן טמאות**, שהרי אין ידוע ממי בא הכתם.

ואם לאו, שלא מגיע המקום בחלוק שבו נמצא הכתם כנגד בית התורפה של ארוכה, אבל מגיע הוא לכנגד בית התורפה של הקצרה **ארוכה** — **טהורה**, ו**קצרה** — **טמאה**⁽⁴⁴⁾, לפי שהוא נגד בית התורפה שלה.

תניא אידך: בדיקה חלוקה אחרי שפשטתו⁽⁴⁵⁾, ונמצא נקי, **והשאילתו לחבירתה**, ומצאה השניה בו כתם.

היא, הראשונה — **טהורה**, אולם **וחבירתה** — **תולה בה**, שמהראשונה הדם.

ומבאר הגמרא, **אמר רב ששת: ולענין דינא**, על מי חובת הכיבוס, **תנן** שהשניה פטורה. שטוענת כלפי הראשונה שאינה

מאמינה לה שבדקה, וישנו ספק ממי הדם, ועל התובע ממון מוטלת חובת ההוכחה⁽⁴⁶⁾.

אבל לענין טומאה — היא הראשונה שבדקה **טהורה**, **וחבירתה שמצאה את הכתם טמאה**, שהרי גם אם האמת כדברי השניה שלא בדקה הראשונה, השניה טמאה, וכמבואר בכרייתא הקודמת ששתי נשים שלבשו חלוק ונמצא בו כתם, טמאות שתיהן.

מקשה הגמרא: **מאי שנא מהא דתניא "שתי נשים שנתעסקו בצפור אהר, ואין בו בכל גוף הציפור אלא כסלע דם, ונמצא דם כסלע על אשה זו וכסלע על זו — שתיהן טמאות"** ולא תולים את הדם הנמצא על כל אחת בדם הציפור.

שכיון שנתעסקו שתיהן בצפור אחת, רק כתם אחד אפשר לטהר לתלות שהגיע מהציפור ולטהר — לא מטהרים מספק את

שתבדוק את החלוק גם לפני הלבשה, ותמה מדוע לא די בבדיקה בשעה שפושטת החלוק כדי להוכיח שהדם מהשניה. ותירץ ה"ט"ז [שם] ל[שרק בדיקה טובה ומדוייקת מועילה לכירור, ובמקרה שלא בדקה בתחילה ואין לה נפקא מינה מהבדיקה שעושה כשפושטת [כמבואר שם] לא סומכים שבדקה כראוי, שרק בדיקה שיש ממנה השלכה לדינא על טהרות הבודקת מדייקת בה. אולם ה"ח והש"ך [שם, מז] חולקים וסוברים שהוא הדין גם בבדיקה רק בשעה שפשטה. וראה מה שכתב בזה החוות דעת [שם, כח].

46. הקשה הרשב"א, שבגמרא בכתובות [עו א] מצינו שהתובע את חברו וטוען התובע שברור לו שהנתבע חייב, והנתבע משיב שמא פטור אני, מחויב הנתבע לשלם ש"בריא ושמא - ברי

עליו בתורת השלמים [קצ נ] שאם כן אסורה מדאורייתא, ובגמרא להלן [ס ב] מבואר שתולים כתם שנמצא לאחר השינה שהגיע ממקום אחר, ודין תליה שייך רק באיסור דרבנן. ובשו"ת מהר"ם מלובלין [ב], הובא בסד"ט קצ לו] כתב שכתם שנמצא בשינה הוא ספק דאורייתא.

44. במקרה שמגיע החלוק להגיע לבית התורפה של הארוכה על ידי הדחק ולקצרה בקלות, כתב הר"ן שדינו כבמקרה שמגיע לשתייהן בקלות וטמאות שתיהן. ובסדרי טהרה [קצ פח] הוסיף שהוא הדין גם במקרה שיכול החלוק להגיע לארוכה רק על ידי שמתכופפת, שדי בכך שישנה אפשרות שהגיע גם לארוכה כדי לטמאה.

45. הדרישה [קצ יט] דייק מלשון הרשב"א [תוה"ב הקצר ז ד] והטור [קצ מ] שצריך